

פרק צה

חובת הפרט לכוונן ולהחזיק קהילה

(לישא בעול עם הציבור)

תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב. (דברים לג, ד)

שפטים ושטרות תתן לה בכל שעריך אשר ה' אלהיך נתן לה
לשבתיה ושפטו את העם משפט צדק. (דברים טז, יח)

ואתה תחזק מכל העם אנשי חיל יראי אלהים אנשי אמת שנאי
בצע ושמם עליהם... ^{אוצר החכמה} (שמות יח, כא)

[תקצו] מצוה מן התורה שאתה, בתור יחיד, תעשה מעשים של צדק וחסד כלפי יחידים. אולם במה שהיחיד עושה ליחיד אין החיים באים לידי שלימות; חלש ובן חלוף הוא היחיד, ולכן מה שהיחיד מסוגל לעשות למען היחיד מוגבל בהיקף ובזמן. הדברים הגדולים והאציליים, שאתה נושא אתך כיחיד, נעלמים עם דעיכתך; הדברים הגדולים והאציליים, שמסרת ליחיד, נעלמים עם דעיכתו. עם זאת, לא עבור רגע חולף ולא באמצעים מוגבלים עליך לכוונן מקום מבטח לערכים האציליים והגדולים ולחלק א-לוה ממעל שבאדם, כפי שהשם "ישראל" מחייב אותך. וכיצד תוציא זאת אל הפועל? ראה! דווקא משום שכוחות היחיד מוגבלים תמיד והוא בעצמו בן חלוף, לא מסר ה' את שמירתם של נכסי הרוח ומפעליהם הגדולים של ישראל לידי היחידים, אלא הוא מסרם לכלל, לציבור, כי רק הציבור הוא חזק, ו'אין

ציבור מתיים' [תמורה טו ע"ב], אפילו בעולם הזה. לפיכך אם תאחד את כוחותיך הדלים עם כוחותיו של הציבור, ואם תעמיד את פירות מפעליך לרשות הציבור, אזי תפעל בכוחות גדולים למען המטרה העליונה. עיקר מהותו של ציבור היא שהיחידים מלכדים את כוחותיהם. גם אם תלך לעולמך, יישאר הציבור חי וקיים ומחדש את נעוריו תמיד. – קהל גדול זה הוא כל בית ישראל, והוא מורכב מציבורים קטנים רבים – הקהילות. המצוה המוטלת עליך בהקשר זה היא לפעול עם קהילתך ולמען קהילתך, לנטוע, לטפח ולקיים בקהילתך את נכסי החיים הקדושים של ישראל.

[תקצת] על שלושה דברים עומדת הקהילה: על האמת, על הדין ועל השלום. למען שלושה דברים הוקמו כל קהילות ישראל: למען התורה, למען העבודה ולמען גמילות החסדים.

בלא אמת, בלא דין ובלא שלום, לא ניתן לקיים את הקהילה כגוף חי, שכן אין תוכן לשיתוף כל חלקיה, והשיתוף שכן קיים, עומד על בלימה. אמת – הווי אומר, התאמת הציבור והיחידים, בהשקפותיהם, בדבריהם ובמעשיהם, למטרה שלמענה קיימת הקהילה. דין – הווי אומר, תרומת היחידים לענייני הציבור לפי כוחו של כל אחד ולפי צורכי הציבור, ותרומת הציבור לחיי היחידים להנאתם ולהעמדת חייהם על דין תורה. שלום – הווי אומר, איחוד הרבים לברית אחים אחת, ללא פירוד וללא מחלוקת בין חברים, בתים ומשפחות.

[תקצט] התורה היא נשמת ישראל, היא חיי ישראל, היא המקדש המשותף שלמענו נעשה ישראל לקהילת יעקב, האמורה לשאת אותה בכל חילופי הזמנים. בלא תורה יחדל ישראל להתקיים, וכשהתורה משגשגת, פורחים חיי ישראל. על כן, למען התורה נא בראש ובראשונה את כוחותינו. התפקיד הראשון במעלה המוטל על כל קהילה הוא: להבטיח שיהיו מצויים בה לשימוש הציבור ספרי היסוד של חכמת התורה, ובמיוחד תנ"ך וש"ס; שיהיו בה אנשים שילמדו לבני הנעורים את חכמת החיים הזאת, אנשים שיאירו למבוגרים באור התורה; ושיוקמו ויטופחו בה מוסדות בהם יתנהלו פעילויות האלה. אין לקהילה מוסדות שקדושתם גדולה מזו של בתי המדרש ובתי החינוך שלה.